

تُرکان

تاریخ، زبان، ادبیات

نوشته

رحیم رئیس‌نیا، دیوردی هازایی، زیگرید کلاین میشل
کمال اراسلان، گرهارد دورفر

نشر کتاب مرجع
تهران، ۱۳۸۹

وابسته به مؤسسه فرهنگی هنری کتاب مرجع

تُرکان: تاریخ، زبان، ادبیات

رحیم رئیس‌نیا، دیوردی هازایی، زیگرید کلاین میشل
کمال ارسلان، گرهارد دورفر

مجموعه کتابخانه دانشنامه جهان اسلام (۱۶)

دبیر مجموعه: مالک حسینی

همکاران و مشاوران: سیدرضا طاهری، معتمد جوهرچی
با مساعدت: شبنا شریفلو

چاپ اول ۱۳۸۹

نسخه ۲۲۰۰

چاپ و صحافی: آریاک

شابک ۹۷۸-۶۰۰-۵۳۹۷-۱۶-۱

قیمت: ۳۰۰۰۰ ریال

حقوق چاپ و نشر محفوظ است

این کتاب با استفاده از تسهیلات حمایتی معاونت فرهنگی وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی منتشر شده است.

دفتر مرکزی و فروشگاه کتاب مرجع: خیابان فلسطین، بالاتر از میدان فلسطین، شماره ۳۸۵

تلفن و دورنگار ۸۸۹۶۳۷۸-۸۸۹۶۱۳۰۳

واحد بخش: خیابان ولیعصر، نرسیده به خیابان فاطمی، خیابان شهید حمید صدر، شماره ۴۴

تلفن و دورنگار ۸۸۹۲۰۴۰۲-۸۸۸۰۲۰۰۱

www.ketabmarja.com

تُرکان: تاریخ، زبان، ادبیات / رحیم رئیس‌نیا... [و دیگران]	عنوان و پدیدآور
تهران: کتاب مرجع، ۱۳۸۹.	مشخصات نشر
۲۲۳ ص.	مشخصات ظاهری
کتابخانه دانشنامه جهان اسلام، ۱۶/ دبیر مجموعه مالک حسینی.	فروست
۳۰۰۰۰ ریال: ۹۷۸-۶۰۰-۵۳۹۷-۱۶-۱	شابک
فیبیا.	وضعیت فهرست‌نویسی
رحیم رئیس‌نیا، دیوردی هازایی، زیگرید کلاین میشل، کمال ارسلان، گرهارد دورفر.	یادداشت
تُرکان - تاریخ	موضوع
زبان ترکی	موضوع
ادبیات ترکی	موضوع
رئیس‌نیا، رحیم، ۱۳۱۹ -	سرشناسه
DS۲۶/ت۲ ۱۳۸۹:	رده‌بندی کنگره
۹۵۶/۱:	رده‌بندی دیویی
۲۰۰۷-۲۳:	شماره کتابشناسی ملی

فهرست مطالب

بخش یک: تُرکان؛ تأملی تاریخی / رحیم رئیس نیا	۱
معنی و منشأ نام ترک	۱
خاستگاه نخستین	۷
شکل‌گیری حکومت‌های ترک‌زبان	۱۱
دین و معتقدات	۱۶
گسترش اسلام در میان ترک‌ها	۱۸
نفوذ ترک‌ها در دستگاه خلافت	۲۱
حکومت‌های ترک‌های مسلمان	۲۳
بخش دو: زبان‌های تُرکی / دیوردی هازایی	۳۳
فصل ۱. مقدمه	۳۵
فصل ۲. جایگاه تکوینی	۳۷
فصل ۳. ویژگی‌های ساختاری	۴۱
فصل ۴. زبان‌های تُرکی قدیم	۴۵
۱. نکات مقدماتی	۴۵
۲. پیش از تاریخ	۴۷
۳. پیدایش	۵۱
۴. شکل‌گیری تاریخی قلمروهای زبان	۵۳

۵۵	۵. زبان‌های نوشتاری و ادبی
۵۵	مطالب مقدماتی
۵۸	حوضه رودهای اورخون و تالاس و ینی‌سئی
۵۹	حوضه رود تاریم (تورفان) و منطقه کانسو (دون‌هوانگ)
۶۰	منطقه کاشغر
۶۱	منطقه خوارزم
۶۱	منطقه مراکز فرهنگی دوره تیموری
۶۲	اروپای شرقی و مناطق نفوذ آن
۶۳	آسیای غربی (۱): آناتولی
۶۴	آسیای غربی (۲): منطقه قفقاز جنوبی
۶۵	آسیای غربی (۳): منطقه شرق دریاچه خزر
۶۵	پیدایش زبان‌های مکتوب معاصر
۶۷	۶. الفباهایی که در طول تاریخ به کار رفته است
۷۰	۷. ویژگی‌های همگانی تحول تاریخی ساختار زبان‌های ترکی
۷۱	ارتباط با زبان‌های دیگر
۷۲	۸. ارتباطات تکوینی زبان‌ها (طبقه‌بندی)
۷۴	۹. زمان‌بندی تاریخچه زبان
۷۵	فصل ۵. زبان‌های ترکی امروزی
۷۵	۱. ملاحظات مقدماتی
۷۶	۲. تحقیقات عمومی
۸۰	۳. تحولات معاصر
۸۳	بخش سه: ادبیات ترکی / رحیم رئیس‌نیا
۸۵	فصل ۱. ادبیات ترکی پیش از اسلام
۹۱	فصل ۲. ادبیات ترکی پس از اسلام
۹۱	۱. ادبیات ترکی شرقی
۹۴	۲. ادبیات ترکی غربی
۱۰۱	فصل ۳. ادبیات ترکی در دوره جدید

فصل ۴. ادبیات در زبان‌های ترکی خارج از ترکیه / زیگرید کلاین میشل	۱۰۷
ادبیات ترکمنی	۱۰۷
ادبیات قرقیزی	۱۱۰
ادبیات قزاقی	۱۱۵
ادبیات تاتاری	۱۱۹
ادبیات تاتارهای کریمه	۱۲۲
ادبیات قره‌قالپاق	۱۲۳
ادبیات باشقیری	۱۲۵
ادبیات چوواش	۱۲۶
ادبیات یاکوت	۱۲۸
ادبیات در سایر زبان‌های ترکی سبیری	۱۲۹

پیوست: زبان و ادبیات چغتایی / با تلفیق و تلخیص از کمال ار اسلان (د.د. ترک)، گرهارد دورفر (د.ایرانی‌کا)، زیگرید کلاین میشل (د.اسلام) ۱۳۱

بی‌نوشت‌ها و منابع	۱۴۱
نمایه	۱۹۳
نشانه‌ها و اختصارات	۲۱۱

شکل دایرةالمعارفی کتاب حاضر در دانشنامه جهان اسلام (جلدهای ۷ و ۱۲؛ تهران، ۱۳۸۲ و ۱۳۸۶) در قالب مقاله‌هایی بلند چاپ شده است. آماده‌سازی علمی، ویرایش زبانی و استنادی آن مقاله‌ها به‌ویژه مرهون زحمات گروه زبان و ادبیات و نیز بخش‌های ویرایش و کتاب‌شناسی بنیاد دایرةالمعارف اسلامی بوده است؛ تلاش آنها سزاوار سپاسگزاری بسیار است. همچنین همت آقای سیدناصر موسوی جزایری، مدیرعامل مؤسسه کتاب مرجع و همکاران ایشان، به‌ویژه خانم معصومه خرمن‌دار و آقای علی لبافی در انتشار مجموعه کتابخانه دانشنامه جهان اسلام، شایسته تقدیر فراوان است.

دبیر مجموعه